

Quick scan flora en fauna

De Pas te Afferden

Opdrachtgever: Buro SRO

19 juni 2013

projectnummer 04.13.08

Naam product: Quick scan flora en fauna
Locatie: De Pas te Afferden
Opdrachtgever: Buro SRO

Opdrachtnemer: Laneco
Ons kenmerk: 04.13.08
Projectleider: ir. D van Pijkeren
Contact: DvPijkeren@Laneco.nl

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	1
2	WETTELIJK KADER	4
2.1	GEBIEDSBESCHERMING	4
2.2	SOORTENBESCHERMING	4
3	TOETSING	7
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK	7
3.2	GEBIEDSBESCHERMING	7
3.3	SOORTENBESCHERMING	8
4	CONCLUSIE	14
4.1	GEBIEDSBESCHERMING	14
4.2	SOORTENBESCHERMING	14
4.3	CONSEQUENTIES	15
4.4	AANBEVELINGEN	17

BIJLAGEN:

Bijlage 1: literatuurlijst

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Aan de Pas te Afferden ligt een voormalig agrarisch erf aan de rand van het dorp. Om dit erf heen is de bouw van enkele woningen (waaronder met paardenstallen) gepland. Het erf zelf (binnen de gele lijn) zal een woonbestemming krijgen, maar er worden als gevolg van deze bestemmingsplanwijziging door de gemeente geen veranderingen aan de bebouwing voorzien. Eén van de haalbaarheidsstudies in het kader de bestemmingsplanwijziging die hiervoor dient te worden uitgevoerd, is toetsing aan de natuurwet- en regelgeving.

Globale ligging plangebied (Kaart; Open Streetmaps, Luchtfoto Google Earth)

Voorliggend onderzoek is een quick scan waarin op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning, uitspraken worden gedaan over de geschiktheid voor beschermde planten en diersoorten en de verwachte effecten op deze soorten. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze quick scan is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Afferden (gemeente Druten, provincie Gelderland) ligt net ten oosten van Druten, tussen de drukke Van Heemstraweg en de Maas en Waalweg. Ten noorden van de plaats ligt op korte afstand de Rivier de Waal. Nabij het dorp liggen tegen de oude Waaldijk, verschillende wielen. De Afferdense- en Deestse uiterwaarden zijn ter hoogte van Afferden vrij breed.

In de omgeving van het dorp worden de gronden vooral agrarisch gebruikt. Er zijn veel weidegronden en enkele intensieve fruitboomgaarden aanwezig. Een deel van het dorp, langs de Koningstraat, bestaat nog uit een typische oude lintbebouwing met veel boerderijen. De Pas is een zijweg van deze weg.

Het plangebied ligt aan de noordzijde van het plaatsje Afferden, tussen de Van Heemstraweg en de dorpskern in. Het onderzoeksgebied betreft enkele weilanden om een voormalig agrarisch erf, de voormalige kuilplaten en een kleine schuur. De oude, sterk vervallen T-boerderij, de voormalige loopstal en de groene erfsingel maken geen onderdeel uit van dit onderzoek. Door de gemeente is aangegeven dat deze onderdelen niet gewijzigd zullen worden als gevolg van de verandering van de gronden naar een woonbestemming.

Langs de Van Heemstraweg en langs een deel van de westgrens van het plangebied lopen watergangen die buiten het plangebied vallen.

De weidegronden aan de noordzijde bestaan uit vrij kruidenrijke weides met tussen het engels raaigras verschillende anderen soorten kruiden. De weides aan de west- en zuidzijde zijn wat intensiever van aard. Ten zuid-westen van het erf ligt een restant van oude hoogstamboomgaard met oude perenbomen die nog vrij gezond zijn (stamdoorsnede 30-40 cm). Het is een van de laatste restanten van een hoogstamboomgaard nabij het dorp. Gezien enkele solitaire peren in nabijgelegen weides is deze boomgaard vroeger veel groter geweest.

Het westelijk deel van het erf met de daar aanwezige schuur maakt ook onderdeel uit van het plangebied. Op dit stuk ligt veel puin en steenmateriaal opgeslagen en grazen enkele paarden. Er staat aan de westzijde op de erf-grens één oude perenboom. De schuur is aan de voorzijde (korte zijde) open.

Indrukken van het plangebied (foto's Laneco).

In dit plangebied zullen om het oude erf, enkele vrijstaande woningen worden gebouwd. Aan de noordzijde worden enkele luxere woningen met voorzieningen voor paarden, en enkele paardenweides aangelegd.

Beoogde nieuwe situatie.

2 WETTELIJK KADER

2.1 GEBIEDSBESCHERMING

2.1.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden aangemerkt als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van Natura2000. De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 die per 1 oktober 2005 van kracht is geworden. Hierin zijn de reeds bestaande natuurmonumenten al eerder opgenomen. Het is verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

2.1.2 *Ecologische hoofdstructuur*

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur. Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortenbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 SOORTENBESCHERMING

2.2.1 *Wettelijk kader*

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend.

De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);

- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

2.2.2 **Procedurele gevolgen**

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Beschermingscategorie 1:**
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Denk daarbij aan soorten zoals konijn, veldmuis, egel, ree, bruine kikker en kleine watersalamander. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast.
- **Beschermingscategorie 2:**
Voor beschermde soorten die niet zo algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen (bijvoorbeeld eekhoorn, steenmarter en wild zwijn), geldt de vrijstelling alleen als er een goedgekeurde gedragscode is. Organisaties die niet volgens een gedragscode werken moeten, voor ingrepen die leiden tot verstoring of aantasting van deze soorten, een ontheffing aanvragen.
- **Beschermingscategorie 3:**
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten (o.a. das, boommarter) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Dan is meestal een ontheffing van het ministerie van E.Z. nodig, met uitgebreide toetsing.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Uit uitspraken van de Raad van State blijkt dat volgens Europese richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn) het verlenen van een ontheffing voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn alleen mogelijk is onder een beperkt aantal voorwaarden.

Ontheffingen van de Flora- en faunawet worden alleen verleend als de volgende voorwaarden van toepassing zijn:

Alle soorten:

- Er zijn geen alternatieven;
- Het duurzaam voortbestaan van de populatie is niet in het geding.

Voor soorten van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats;
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid in het geding is;
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Voor vogels gelden voorwaarden uit de Vogelrichtlijn:

- De volksgezondheid en de openbare veiligheid in het geding is;
- Veiligheid van het luchtverkeer in het geding is;
- Ter bescherming van flora en fauna.

Uit een recente uitspraak van Raad van State (juli 2012) blijkt dat in alle gevallen dat het overtreden van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet niet kan worden voorkomen door mitigatie, bij het ministerie een ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd. Er moet voldoende mitigatie worden uitgevoerd om alle effecten te voorkomen. Het ministerie (bevoegd gezag) houdt wel vast aan het principe van een positieve afwijzing.

Artikel 2 van de Flora- en faunawet is een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Via Natuurloket (www.natuurloket.nl) kan een indicatie worden verkregen van de beschikbaarheid van soortengegevens. De gegevens geven echter alleen een indicatie. Daarom is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar het onderzoek vooral te baseren op de biotoopinschatting door een eco-loog.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens uit de Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen, 1992), de Atlas van Nederlandse vleermuizen (Limpens, 1997), de digitale Zoogdieratlas (2005-2012) gegevens van Ravon (2010) en andere beschikbare bronnen voor verspreidingsgegevens. De meeste gegevens zijn globale verspreidingsgegevens. Bijlage 1 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 5 juni 2013 heeft een ecooloog van Laneco het gebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

3.2 GEBIEDSBESCHERMING

3.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

De dichtstbijzijnde gebied wat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is het Natura2000 gebied Uiterwaarden Waal, op ongeveer 200 meter afstand van het plangebied.

Kenschets Natura2000 gebied

De uiterwaarden Waal bevatten relatief hooggelegen uiterwaarden van de Rijswaard en de Kil van Hurwenen. Het gaat hier om oude meanders en hun oeverlanden waar de rivier dwars doorheen is gegraven; deze uiterwaarden bevatten soortenrijke glanshaverhooilanden stroomdalgraslanden en open water. De uiterwaarden Waal zijn een belangrijk broedgebied voor soorten van natte, ruige graslanden (porseleinhoen, kwartelkoning). Het is daarnaast ook een belangrijk rust- en foerageergebied voor kleine zilverreiger, kleine zwaan, kolgans, grauwe gans, smient, tafeleend, Kievit en grutto. Verder is het gebied van belang voor fuut, aalscholver, brandgans, kraakeend, pijlstaart, slobbeend, kuifeend, nonnetje, slechtvalk, meerkoet en wulp.

Effectbeschrijving

De weidegronden en de kuilvoerplaten in het plangebied hebben geen directe relatie met het op korte afstand gelegen uiterwaardengebied. Hoewel de weidegronden aan de noordzijde enigszins bloemrijk zijn, zijn ze nog te voedselrijk om te lijken op een van de aangewezen schrale hooilandvormen in de uiterwaarden.

Door de ligging tegen de Van Heemstraweg en tussen erven is het plangebied ook geen erg geschikt foerageergebied voor de aangewezen moeras- en watervogels uit te uiterwaarden. De omgeving is te verstoord om van groot belang te zijn.

Omdat de Van Heemstraweg erg druk is, en tussen het plangebied en de uiterwaarden twee dijklichamen aanwezig zijn (de oude en de nieuwe dijk) wordt ook geen toename van geluidsverstoring verwacht in de nieuwe situatie. Zwaar versturende werkzaamheden als heien moeten buiten het broedseizoen (half maart tot half juli) en het winterseizoen (november tot en met februari) worden uitgevoerd om versturende effecten te voorkomen. Deze zullen echter ook zonder maatregelen niet significant zijn.

Een toename van betreding van de uiterwaarden is niet te verwachten door de drukke tussenliggende wegen en de maar beperkte toename van woningen.

Ten aanzien van ammoniakuitstoot wordt een agrarisch bedrijf met tientallen koeien wegbestemd, en ervoor in de plaats komen enkele kleinschalige paardenhouderijen. Het is niet de verwachting dat de ammoniakuitstoot toeneemt; deze zal eerder afnemen als gevolg van de ingreep.

Samengevat; er zijn geen effecten op het Natura2000 gebied uiterwaarden Waal te verwachten als heiwerkzaamheden buiten het broed- en overwinteringsseizoen plaatsvinden.

3.2.2 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet in de EHS van Gelderland. Aan de overzijde van het Natura2000 gebied ligt over de daar aanwezige wielen wel een stukje EHS verweving. Echter, bij de voorgenomen ingreep wordt de EHS niet aangetast, en worden gezien de drukke tussenliggende weg geen negatieve versturende invloeden verwacht die het functioneren van de EHS zullen belemmeren. Vanuit de EHS gaat geen externe werking. Negatieve effecten op de EHS kunnen daarom worden uitgesloten.

3.3 SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of er ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkeling kan (indirecte) aantasting of verstoring van verblijfplaatsen en leefgebied tot gevolg hebben.

3.3.1 ***Vaatplanten***

Het onderzoeksgebied (de weiden, de kuilplaten en een schuur) vormen geen bijzondere groeiplaats. Hoewel de weiden vrij kruidenrijk zijn, zijn ze nog te voedselrijk en te weinig gevarieerd om beschermde of zeldzame plantensoorten te bevatten. De te slopen schuur is nog te jong om een groeiplaats voor beschermde muurplanten te vormen. Strikt beschermde plantensoorten kunnen hier worden uitgesloten. De muur van de oude boerderij-ruïne is niet onderzocht omdat deze buiten het onderzoeksgebied viel.

3.3.2 ***Grondgebonden zoogdieren***

In de erfsingel, in de weiden en onder de hoogstambomen van de oude boomgaard, is dekking aanwezig waardoor een vrij brede variatie aan algemeen voorkomende beschermde soorten voor kunnen komen. Het gaat dan om soorten als egel (*Erinaceus europaeus*), mol (*Talpa europea*), haas (*Lepus europaeus*), kleine marterachtigen en verschillende algemeen voorkomende soorten muizen en spitsmuizen (Broekhuizen, 1992, zoogdieratlas.nl). Verblijfplaatsen van deze soorten mogen bij ruimtelijke ingrepen op basis van een algemene vrijstelling worden aangetast.

Volgens verspreidingsgegevens (Broekhuizen, 1992, VZZ, Zoogdieratlas.nl e.d.) kan de strikt beschermde soort bever (*Castor fiber*) in de omgeving voorkomen. De bever is gebonden aan grotere wateren en hun directe omgeving. In dit geval zijn de waarnemingen vrijwel zeker gekoppeld aan de rivier en haar uiterwaarden. Het plangebied is voor deze soort niet geschikt vanwege de afwezigheid van grotere wateren en veel jonge bomen. Strikt beschermde grondgebonden zoogdiersoorten worden hier daarom niet verwacht.

3.3.3 ***Vleermuizen***

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten en boom-bewonende soorten. Er zijn echter ook soorten die van beide elementen gebruik maken.

Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz) of bomen (in holten, achter de bast). Een groot aantal soorten, ook soorten die 's zomers in boomholten verblijven, overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders. Alle vleermuizen zijn strikt (tabel 3) beschermd door de Flora- en faunawet.

Volgens verspreidingsgegevens (Limpens, 1997, Zoogdieratlas.nl) komen in de omgeving van het plangebied verschillende soorten vleermuizen voor zoals gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), franjestaart (*Myotis nattereri*), baardvleermuis (*Myotis mystacinus*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*). Van deze soorten zijn de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de watervleermuis boombewonende soorten. De gewone grootoorvleermuis, de baardvleermuis en de franjestaart verblijven in zowel gebouwen als bomen. De overige soorten zijn gebouwbewonend.

Gezien de omgeving en biotoopeisen van deze soorten worden de soorten rosse vleermuis, baardvleermuis, watervleermuis en franjestaart niet in het plangebied verwacht.

Vliegroute en foerageergebied

De omgeving van het plangebied is vanwege de nabijheid van de bebouwde kom en verschillende groene elementen, onder andere aan de overzijde van de Van Heemstraweg, zeker geschikt voor vleermuizen. Foeragerende vleermuizen zullen zeker aanwezig zijn op het donkere erf en in de oude hoogstamboomgaard. Echter, in het onderzoeksgebied zijn geen groene lijnelementen aanwezig die zouden kunnen dienen als vliegroute, en de schaal van de overige opgaande groene elementen, zoals de rand van de erf singel en de oude boomgaard is niet zodanig dat ze essentieel zullen zijn voor vleermuizen.

Verblijfplaatsen

Het enige gebouw binnen het onderzoeksgebied, de kleine stal, is vanwege de afwezigheid van een spouwmuur en een dakbeschot ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De boerderij, die niet binnen het onderzoeksgebied valt, is wel geschikt als verblijfplaats, maar hiervoor is in het kader van de bestemmingsplanwijziging geen verandering beoogd.

De oude boomgaard met perenbomen (stamdoorsnede 30-40 cm) is onderzocht op de aanwezigheid van voor vleermuizen geschikte holtes. Deze zijn niet aangetroffen. Ondanks de leeftijd lijken de bomen nog vrij gezond, en ze zijn in het verleden goed onderhouden en gesnoeid.

Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen in het onderzoeksgebied worden uitgesloten.

3.3.4 ***Vogels***

Tijdens het veldbezoek zijn de vogelsoorten gierzwaluw (*Apus apus*), boerenzwaluw (*Hirundo rustica*), koolmees (*Parus major*), merel (*Turdus merula*), en wilde eend (*Anas platyrhynchos*), vink (*Fringilla coelebs*), houtduif (*Columba palumbus*), koekoek (*Cuculus canorus*) en steenuil (*Athene noctua*) gehoord en gezien in en om het plangebied. Van de kerkuil (*Tyto alba*) zijn sporen gevonden in o.a. de te slopen schuur. De koekoek en de gierzwaluw zijn alleen buiten het plangebied geconstateerd.

Alle vogelsoorten zijn beschermd. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen van deze soorten. Voor de meeste vogels loopt dit broedseizoen globaal van half maart tot half juli. Soorten als de boerenzwaluw broeden langer, soms tot in september. In de te slopen schuur zijn deze echter niet waargenomen.

Jaarrond beschermde soorten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen en leefgebied) het gehele jaar door beschermd (LNV, 2009). Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil (*Athene noctua*)).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus (*Passer domesticus*)).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, (voorbeeld: kerkuil (*Tyto alba*) en slechtvalk (*Falco peregrinus*)).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: buizerd (*Buteo buteo*)).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

Tijdens het veldbezoek zijn (sporen van) kerkuil en steenuil aangetroffen. Ook is gierzwaluw gezien, en is de omgeving geschikt voor de huismus. Horsten van roofvogels zijn niet aangetroffen. Voor andere jaarrond beschermde soorten is het plangebied ongeschikt.

Huisumus en gierzwaluw

Boerenerven zijn geschikt als broedplaats voor huismussen en gierzwaluwen. Echter, het te slopen schuurtje is vanwege het ontbreken van een pannendak ongeschikt als broedplaats voor de gierzwaluw. De huismus is op het erf niet waargenomen tijdens het onderzoek in het broedseizoen. Het schuurtje wat zal worden gesloopt is voor deze soort ook niet erg geschikt vanwege het ontbreken van een dakbeschot.

Kerkuil

Van de kerkuil zijn sporen gevonden in de te slopen kleine schuur. Er is geen nestplaats aanwezig, de schuur is hiervoor ongeschikt. In de oude boerderij zijn echter wel potentiële nestplaatsen aanwezig, waardoor er van uit moet worden gegaan dat de om de boerderij gelegen weidegronden onderdeel uitmaken van een territorium van een paar kerkuilen (met jongen). Bij de bebouwing van de weidegronden vindt aantasting van foerageergebied plaats en bij de sloop van de schuur zal een rustplaats (roestplek) worden aangetast. Hoewel een kerkuil meestal meerdere roestplaatsen heeft, en een vrij groot foerageergebied, zijn maatregelen nodig om effecten te voorkomen. Gezien de sporen betreft de roestplaats geen permanent gebruikte roestplaats, waardoor geen sprake is van directe aantasting van een vaste rust- en verblijfplaats.

Steenuil

De steenuil is een kleine uilensoort met een betrekkelijk kleine actieradius. Tijdens het veldbezoek is meerdere malen een steenuil waargenomen in de perenboom op de westgrens van het erf. Gezien de dichtheid van het bebladerte en de onderstaande vlierstruik, kon niet worden nagegaan of het hier een roestplaats of een nestplaats betreft. De perenboom zal mogelijk worden verwijderd, of anders tussen de huizen komen te staan, en wordt daarmee ongeschikt voor deze soort. Mocht het alleen een roestplaats blijken, dan is het waarschijnlijk dat de steenuil in de ruïne van de boerderij zijn nestplaats heeft, en dat het hier een rustend mannetje betreft. Gezien het gedrag van de betreffende steenuil is het de verwachting dat zich ergens op het erf een nestplaats bevindt.

Ook zal bij het bebouwen van een deel van de weidegronden een belangrijk deel van het foerageergebied van de steenuil worden aangetast. De steenuil foerageert zo'n 150 tot 300 meter om zijn nestplaats.

Er is nader veldonderzoek nodig om na te gaan of de perenboom een nestboom betreft. Verder zijn maatregelen voorafgaand aan het bouwrijp maken noodzakelijk om het foerageergebied van dit paar in stand te houden. Blijkt er onvoldoende ruimte voor maatregelen te zijn, dan is een inventarisatie van de omgeving nodig om na te gaan of er elders in een leeg territorium maatregelen genomen kunnen worden.

Lijst 5

Naast de 4 categorieën van jaarrond beschermde vogelsoorten is er nog een vijfde lijst opgesteld door het ministerie, waarin vogels zijn opgenomen waarvan alleen bij effecten op populatieniveau maatregelen nodig zijn. Het plangebied is niet dermate groot of van belang voor vogels dat dit het geval zal zijn.

Op de grens van het plangebied is een torenvalkenkast geplaatst. Deze soort uit lijst 5 kan hier gezien het landschap gebruik van maken. In het broedseizoen kunnen effecten optreden.

3.3.5 **Amfibieën**

Het plangebied ligt tegen een watergang aan. Strikt beschermde amfibieën hebben een geschikte voortplantingsplaats nabij een landhabitat nodig in hun leefgebied. Het waterelement tegen het plangebied bevat vis, waardoor het minder geschikt is als voortplantingsplaats. Strikt beschermde soorten vragen daarnaast voedselarme poelen of ondiepe sloten met glooiende oevers nabij bosjes en houtwallen als leefgebied. Aan deze voorwaarden wordt hier niet voldaan.

Er kunnen wel enkele algemeen voorkomende amfibieënsoorten als bruine kikker (*Rana temporaria*), bastaardkikker (*Rana klepton esculenta*), kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*) en gewone pad (*Bufo bufo*) voorkomen (Ravon, 2010). Deze soorten komen buiten het voortplantingsseizoen op grote afstand van voortplantingswateren voor. Verblijfplaatsen van deze algemeen voorkomende beschermde soorten mogen op basis van een algemene vrijstelling worden aangetast bij ruimtelijke ingrepen.

3.3.6 **Reptielen**

Volgens verspreidingsgegevens (Ravon, 2010) komen er geen reptielen nabij het plangebied voor. Gezien de steile oevers langs de watergangen en het vrij intensieve agrarische karakter van de omgeving, is het plangebied ongeschikt voor de ringslang (*Natrix natrix*); het enige reptiel wat ook veel in natte gebieden voorkomt. Het plangebied en haar omgeving zijn niet geschikt voor andere soorten reptielen. Reptielen stellen strikte eisen aan hun omgeving, zoals grotere eenheden schrale en structuurrijke vegetaties. Vanwege verspreidingsgegevens, maar ook vanwege de beperkte landschapselementen en dekking kunnen reptielen worden uitgesloten.

3.3.7 **Vissen**

In het plangebied wordt een nieuw waterelement achter de huizen aangelegd. Dit waterelement komt in verbinding te staan met het open water. In de omgeving van het plangebied kunnen strikt beschermde vissoorten als bittervoorn (*Rhodeus amarus*) en kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) voorkomen (Ravon, 2010). Om effecten op deze soorten in de bestaande watergang te voorkomen zijn maatregelen nodig:

- Bij het graven van het nieuwe waterelement dient eerst het nieuwe waterelement ontgraven te worden zonder verbinding met het open water met een smalle dijk tussen de vijver en het open water;
- Pas op het laatst moet de dijk ineens worden weggehaald zodat het water binnenstroomt. Op deze manier zijn de effecten minimaal, en zullen er geen verblijfplaatsen worden aangetast. In de toekomst ontstaat meer leefgebied door deze ingreep.

3.3.8 **Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen**

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen en/of specifieke waardplanten. Dergelijke biotopen zijn in een vrij open agrarisch gebied niet aanwezig.

Ook andere strikt beschermde soorten mollusken en tweekleppigen kunnen worden uitgesloten in het plangebied.

4 CONCLUSIE

Aan de Pas te Afferden is rondom een voormalig agrarisch erf de bouw van enkele woningen voorgenomen. Van de bebouwing rond de oude boerderij wordt alleen een kleine schuur gesloopt. Het voormalige agrarische erf krijgt alleen een andere bestemming. Volgens de gemeente zijn er geen ingrepen op het erf beoogd bij deze bestemmingsplanwijziging. In het kader van de bestemmingsplanwijziging, moeten de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties met betrekking tot de natuur wet- en regelgeving in beeld zijn gebracht.

4.1 GEBIEDSBESCHERMING

4.1.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Het plangebied ligt op ongeveer 200 meter afstand van het Natura2000 gebied Uiterwaarden Waal. Er zijn gezien de afstand, de tussenliggende elementen en de ligging van het plangebied geen effecten te verwachten in de nieuwe situatie.

Tijdens de bouw moeten echter zwaar versturende werkzaamheden als heien buiten het broedseizoen (half maart tot half juli) en het winterseizoen (november tot en met februari) worden uitgevoerd om versturende effecten te voorkomen. Deze werkzaamheden zullen echter ook zonder maatregelen niet significant zijn. Een tijdelijk versturend effect is niet vergunning plichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

4.1.2 *Ecologische hoofdstructuur*

Het plangebied ligt op korte afstand van de EHS. Omdat tussen de EHS en het plangebied de drukke Van Heemstraweg ligt, en vanuit de EHS geen externe werking gaat, zijn er geen effecten te verwachten.

4.2 SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van leefgebied van soorten door de ingreep worden aangetast.

De meeste mogelijk voorkomende beschermde soorten als egel, mol, haas, kleine marterachtigen, muizen en spitsmuizen, bastaard kikker, kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een algemene en landelijk geldende vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties..

In het plangebied kunnen ook vogels broeden; aantasting van in gebruik zijnde nesten dient te worden voorkomen. Speciale aandacht gaat uit naar een torenvalkenkast op de grens van het plangebied.

Verder komen de jaarrond beschermde vogelsoorten steenuil en kerkuil in het plangebied voor. Het onderzoeksgebied wordt gezien de sporen gebruikt als foerageergebied. Het foerageergebied zal door de bebouwing deels worden aangetast. De kleine te slopen stal vormt een roestplaats voor de kerkuil en de perenboom achterop het erf is een roest- of nestplaats voor de steenuil. Van de kerkuil wordt in de oude boerderij ruïne een broedplaats verwacht. Deze locatie wordt niet aangetast als onderdeel van de bestemmingsplanwijziging.

Bij de aanleg van het waterelement zijn maatregelen nodig om effecten op beschermde vissoorten te voorkomen.

Hoewel het onderzoeksgebied geschikt is als foerageergebied voor vleermuizen, worden er in het onderzoeksgebied geen verblijfplaatsen, vliegroutes of belangrijke onderdelen van foerageergebieden verwacht. De ruïne van de boerderij kan wederom wel een verblijfplaats vormen. Deze wordt volgens de gemeente echter niet gewijzigd in het kader van de bestemmingsplanwijziging.

4.3 CONSEQUENTIES

Natuurbeschermingswet 1998

Er zijn geen procedurele gevolgen te verwachten in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 als gevolg van de bestemmingsplanwijziging. Om tijdelijke versturende effecten te voorkomen moeten zwaar versturende werkzaamheden als heien buiten het broedseizoen (half maart tot half juli) en het winterseizoen (november tot en met februari) worden uitgevoerd. Er is in geen geval sprake van een mogelijk significant effect.

EHS

Er zijn geen effecten op de EHS te verwachten als gevolg van de voorgenomen plannen.

Flora- en faunawet

Nader onderzoek

Om effecten op strikt beschermde soorten, en daarmee procedurele gevolgen in het kader van de Flora- en faunawet uit te kunnen sluiten is nader onderzoek nodig naar de functie van een perenboom aan de westzijde van het erf voor de jaarrond beschermde steenuil:

- Steenuil (tabel 3 Flora- en faunawet en Vogelrichtlijn); onderzoek naar verblijfplaatsen in een perenboom. Onderzoek kan jaarrond plaatsvinden, maar bij voorkeur in de periode mei/juni.

Effecten

- Door de bebouwing zal een deel van foerageergebied van de jaarrond beschermde soorten kerkuil een steenuil (tabel 3 Flora- en faunawet en Vogelrichtlijn) worden aangetast. Aangezien ook de hoogstamperenboomgaard wordt gekapt of tussen de bebouwing komt te liggen, zal voor de steenuil de aantasting zodanig zijn dat zonder maatregelen zijn nestplaats indirect zal worden aangetast. Om effecten, en daarmee procedurele gevolgen in het kader van de Flora- en faunawet te voorkomen, dienen alle weidegronden (steen)uil vriendelijk te worden ingericht, en dienen de instandhouding en het beheer ervan juridisch te worden verankerd. Deze maatregelen moeten gerealiseerd zijn voordat het huidige foerageergebied wordt verkleind door de nieuwbouw.
- Tevens wordt van de kerkuil een roestplaats aangetast. Omdat de roestplaats niet essentieel is gezien het aantal sporen, is geen sprake van aantasting van een vaste rust- en verblijfplaats. Om het aantal roestplaatsen niet te laten afnemen en om effecten te voorkomen dient op een geschikte plaats binnen 100 meter van het plangebied een kerkuilenkast in een schuur te worden opgehangen voordat de oude schuur wordt gesloopt.

Maatregelen

Verder worden er maatregelen voorgeschreven om effecten op beschermde vissoorten te voorkomen:

- Bij het graven van het nieuwe waterelement dient eerst het waterelement ontgraven te worden zonder verbinding met het open water met een smalle dijk tussen de vijver en het open water;
- Pas op het laatst moet de dijk ineens worden weggehaald zodat het water binnenstroomt. Op deze manier zijn de effecten minimaal, en zullen er geen verblijfplaatsen worden aangetast. In de toekomst ontstaat meer leefgebied door deze ingreep.

Er zijn twee voorwaarden uit de Flora- en faunawet altijd van toepassing:

- De start van werkzaamheden (kappen, rooien, slopen en grondbewerking) dient buiten het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot half juli) plaats te vinden om verstoring van broedvogels en het broedsucces te voorkomen. Alleen op basis van gericht onderzoek (naar broedende vogels), mag van deze voorwaarde worden afgeweken. Speciale aandacht gaat uit naar de torenvalkenkast. Bij een bezette kast mogen geen werkzaamheden in de buurt worden uitgevoerd.
- Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Verstoring moet worden beperkt en dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
  - et slopen starten buiten het voortplantingsseizoen (april -augustus) en het winter(slaap)seizoen (november - februari);
  - et beperken van verlichting tijdens de avonduren ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren.

4.4 AANBEVELINGEN

Verder zijn er vanuit een ecologisch oogpunt aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting:

- Nieuw te bouwen gebouwen kunnen geschikt gemaakt worden voor vleermuizen door op een hoogte van 2,5 meter en hoger, open stootvoegen van 2 cm. breed aan te brengen of ruimte te laten in gevelbetimmering.
- In de nieuwe situatie het vogelschroot 1 dakpan hoger te bevestigen. Er blijft dan broedruimte voor vogels, zonder dat de isolatie beschadigd, of niet aan het bouwbesluit wordt voldaan.
- De oevers van de watergang aan te leggen als glooiende, natuurvriendelijke oevers (geen steile oevers met beschoeiing) die extensief worden beheerd.
- De nieuwe watergang middels een verhoging in indirecte verbinding te stellen met de hoofdwatgang zodat buiten extreme omstandigheden sprake is van een geïsoleerde watergang voor amfibieën.
- Vanuit ecologisch, landschappelijk en cultuurhistorisch oogpunt verdient het aanbeveling zoveel mogelijk oude perenbomen op te nemen in het ontwerp.

BIJLAGE 1 : LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S e.a., 1992, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht,.

Helmer, W., Limpens, H.J.G.A. en Bongers., W., 1^e versie 1988, Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van bat-detectors, Stichting vleermuis-onderzoek (dr. L. Bels stichting).

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997; Atlas van de Nederlandse vleermuizen; Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNV Uitgeverij.

Ministerie van LNV, Concept - Hoofdlijnen begrenzing en selectie Natura 2000-gebieden, november 2005.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998, 2000, Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Websites:

www.ravon.nl

www.vleermuis.net

www.natuurloket.nl

www.vogelbescherming.nl

www.minlnv.nl

www.hetlnvloket.nl

www.zoogdieratlas.nl